

## Carri Ginter: presidendi põhjendamatu rünnak

01.04.2011 15:21

[Carri Ginter](#)

*Advokaat Carri Ginter ei nõustu presidendiga, kelle meelest tuleb tee-ehitusega seotud hädade süüdistada seadust.*

Möödunud nädalal avaldas president Toomas Hendrik Ilves pahameelt Pärnut läbiva Via Baltica tee-ehituse edasilükkumise üle. President nägi viga kehtivas riigihangete seaduses ning avaldas lootust, et uus riigikogu võtab oma prioriteediks selle «kordategemise».

Ehitushangete ümber käiv tsirkus ja sellega kaasnev majanduslik kahju ei tee au ühelegi riigile. Vale on aga süüdistada seadust. Riigihangete seadus on suures osas kvaliteetne ja läbimõeldud, võimaldades muu hulgas ennetada probleeme, mis presidendi pahameele tekitasid. Kui hankija on jätnud riigihankel kasutamata seadusest tulenevad võimalused, ei ole viga seaduses.

Hangete puhul ei ole erandlik, kui pakkuja mingil põhjusel pakib pillid kokku või muutub näiteks maksejõuetuks. Majanduslikku edukust ei saa paraku seadusega tagada.

Selle jaoks näebki kehtiv seadus ette pakkuja majandusliku võimekuse hindamise ja tagatiste nõudmise võimaluse. Lisaks on ehituslepingutes üsna tavaline, et hankija maksab raha üksnes tööloikude kaupa. Abi on ka viivitamatust õiguslikust reageerimisest.

Pakkujate hulgas on levimas arusaam, et hankija kahjunõuet tõhusalt ei realiseeri. Kui paljud hankijad on ärakõndinute või nende juhatuse rahalisele vastutusele tuginenud? Olemasolevaid õigusi kasutamata jättes ei ole asjakohane näpuga seadusele näidata.

Tundub, et elav arutelu seadusloome liigse kiiruse ja ülereguleerimise teemal ei ole vilja kandnud. Miks midu nähakse iga probleemi ainsa lahendusena seaduste muutmist. Üks esimesi ettepanekuid, kui inimesed Padaorus vangis istusid, oli muuta seadust.

Seadused ei tee meid targemaks ega vastutustundlikumaks. Arusaam, et iga mure peab lahendama seadusandja, on ohtlik. Seaduse pidev reformimine ei taga õigusselgust ja külvab veelgi suuremat segadust.

Sellesama tõi president oma varasemates kõnedes ise välja Eesti Vabariigi 92. aastapäeval: «Las nüüd kujuneb harjumus, õigusala teadmine ja praktika. Seepärast ei pea me raiskama aega tarbetute seadusetekestide kirjutamisele. Seadus on vahend, mitte eesmärk.» Sama motiiv kordus õigusteadlaste päevade avakõnes.

Riigihangete seadus on uus ja pooled alles «katsuvad piire». Seetõttu tuleks keskenduda lepingupoolte harimisele ja praktika kujundamisele. Suhtumist ja arusaamist ei saa muuta üleöö. Tasub meeles pidada, et liikmesriikide hankeregulatsioon toetub Euroopa Liidu riigihangete direktiividele. Seega on kõnealuses riigihangete seaduses sisuliselt tegemist samade põhimõtete ja sätetega, mis teiste liikmesriikide seadustes.

Nõustun presidendiga, et riigihangete seadust tuleb muuta. Kuid vaid osas, mida riigikogu novembris läbimõtlematult ja kiirustades täiendas. Olen Äripäevas koos kolleeg Allar Jõksiga avaldanud arvamust, et seadusesse tehti turbomenetluse käigus ohtlikud muudatused, mis olid vastuolus põhiseadusega ja Euroopa Liidu õigusega.

Pärast ekspertidega kooskõlastamist muutus eelnõu parlamendis tundmatuse ni. See ei olekski muret tekitav, kui oleks võimalik leida allikaid muudatuste põhjenduste kohta. Eelnõu läbis riigikogus esimese lugemise 24.11.2010, asjassepuutuvaid isikuid hoiti menetlusest eemal ja ühelegi kriitilisele märkusele sisulist vastust ei antud.

Seadus saadeti Kadriorgu väljakuulutamiseks 21.12.2010 ehk vähem kui kuu aega hiljem. President, kelle ülesanne on kontrollida seaduse põhiseaduspärasust, läks selle erakordse turbomenetlusega kaasa ja kuulutas seaduse välja järgmisel päeval.

Kuidas on võimalik kontrollida 17-leheküljelise detailiderikka seaduse põhiseaduspärasust 24 tunniga? Mida võiks president ette võtta hea õigusloome tava kaitseks? Riigikogus toimuva turbomenetluse pealt vaatamine tähendab selle heakskiitu.

Kordan siinkohal üht 2010. aasta Juridicas tehtud ettepanekut seaduse täiendamiseks. Riigihankemenetluste suurimaks puuduseks on hankijate kompetentsi väga suur ebahütlus.

Arvestades Eesti majanduse väiksust ja paindlikkust, võiks hangete korraldamise anda keskselt rahandusministeeriumi juurde loodavale hankekeskusele. See ühtlustaks ja tõstaks hangete kvaliteeti märgatavalt. Samuti väheneks märkimisväärselt korruptsioonioht.

Eesti majanduse väiksus ja paindlikkus loovad unikaalse platvormi selleks, et muuta menetlus läbipaistvaks ja tõhusaks. Erandite juhusliku kehtestamise asemel võiks seada standardi, mille kohaselt toimub menetlus reeglina avatuna.



Advokaadibüroo Sorainen partner Carri Ginter.  
Foto: Sorainen

Hanked, millel puudub üldine riigihanke kohustus, tuleks avaldada ühtses registris, vältimaks kokkumängu ja suurendamaks konkurentsi. Muist sellest jõuab järgmisel aastal ka seadusesse.

Saades ise läbipaistvuse ja tõhususe etaloniks, on meil võimalus aidata kaasa siseturu arengule ning toetada meie ettevõtjate käekäiku kogu Euroopas. See teeniks lisaks Euroopa eesmärkidele ka selgeid riigisiseseid sihte.

Autor on TÜ Euroopa Liidu õiguse dotsent ning advokaadibüroo Sorainen partner.